

Araştırma Makalesi / Research Article

Tehdit Algıları ve Suriyeli Göçmenlere Yardım Etme Davranışı: Türkiye'den Bulgular

Ali Berker¹

Öz

2011'den bu yana Suriye'de süren iç savaşın tetiklediği insan hareketleri sonucunda Türkiye-Suriye zorunlu göç sistemi uluslararası mülteci rejiminin en önemli unsuru oldu. 2015'ten itibaren Suriye en fazla mülteci veren konumuna gelirken, Türkiye en fazla mülteci ağırlayan ülke konumuna yükseldi. Bu gelişmenin önemli sonuçlarından biri, yerli halk ile mülteciler gibi farklı gruplar arasındaki ilişkilerin anlaşılması bakımından Türkiye'nin sosyal laboratuvara dönüşmesidir. Bu bağlamda çalışma, Türkiye'de yerli halkın Suriyeli göçmenlerden tehdit algılarının göçmenlere yardım davranışına etkilerini incelemektedir. Bu incelemede spesifik olarak, maddi tehditler grubundaki ekonomik tehdit, iş tehdidi ve güvenlik tehdit algıları ile sembolik tehditler grubundaki kültürel tehdit algısının yerli halkın formal ve informal yardım etme eğilimlerine etkileri tahmin edilmiştir. Tahmin sonuçları, güvenlik tehdidi ile kültürel tehdidin iki yardım türünü olumsuz etkilediğini işaret etmektedir. Bu duruma karşın, ekonomi alanındaki tehditler ile yardım davranışları arasında herhangi bir bağ saptanmamıştır. Ayrıca, güvenlik tehdidi ile kültürel tehdidin negatif etkileri hem düşük eğitimli hem yüksek eğitimli yerli halk gruplarında gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gruplar Arası İlişki, Suriyeli Göçmenler, Tehdit Algısı, Türkiye, Yardım Davranışı.

Threat Perceptions and Charitable Giving to Syrians: Findings from Turkey

Abstract

Immigrant flows triggered by the civil war in Syria have rendered the Turkey-Syria forced migration system the most important component of the international refugee regime. While Syria has become the top immigrant sending country since 2015, Turkey is currently the country hosting the largest number of refugees. One of the major consequences of this development is that Turkey has become a social laboratory in terms of understanding the relations between different groups such as natives and migrants. In this context, the study examines the effects of threat perceptions from Syrian migrants on the natives' charitable giving behavior towards the refugees. The results show that security and cultural threat perceptions from Syrians negatively affect both formal and informal giving. The analysis also detected the negative effects of security and cultural threat perceptions in the groups of both low-educated and high-educated natives.

Keywords: Charitable Giving, Intergroup Relation, Syrians, Threat Perceptions, Turkey.

¹ Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, berkera@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-7587-7611>

GİRİŞ

2011'den bu yana süren Suriye iç savaşıyla tetiklenen insan hareketleri Türkiye-Suriye zorunlu göç sistemini küresel mülteci hareketlerinin temel unsuru yapmıştır. 2019'un sonu itibarıyla, ülke dışında yaşayan yaklaşık 6,6 milyon vatandaşı ile Suriye en fazla mülteci veren ülke konumundadır. Suriyeli göçmenlerin yarısından fazlasını (3,6 milyon) ağırlayan Türkiye ise en yüksek sayıda mültecinin bulunduğu ülke konumundadır (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, 2020).¹ Bu zorunlu göç sistemi Türkiye'de yerel halk ve Suriyeli göçmen gibi farklı kimlikli iki grubu beraber yaşamak zorunda bıraktı. Yasal statüleri başta olmak üzere ekonomik ve kültürel açılardan farklı bu iki grubun bir araya gelmesi, gruplar arası ilişkilerle alakalı pek çok konunun incelenmesine olanak vermektedir. Bu çalışmada, Suriyeli göçmenlerden tehdit algıları ile yerli halkın göçmenlere aynı veya parasal bağış biçiminde gerçekleşen yardım davranışı arasındaki ilişki incelenmiştir.

İç grup ve dış grup olarak tanımlanan gruplar arasındaki ilişkilere yön veren en önemli faktörlerden biri iç grubun ekonomik, kültürel ve siyasi kaynaklarının ve statüsünün dış grup tarafından ne ölçüde tehdit edildiğine dair görüşleridir (Stephan vd., 2015; Riek vd., 2006). Gerçek yaşamda karşılığı olup olmadığından bağımsız olarak, dış grup kaynaklı tehdit algıları iç grubun duygusal ve bilişsel tepkileri ile tutum ve davranışları, dolayısıyla gruplar arası ilişkileri biçimlendirmektedir (Stephan vd., 2015; Stephan ve Stephan, 2017). Literatürde, tehdit algıları sonucunda ortaya çıkan gruplar arası ilişkilerdeki değişim toplumsal cinsiyet (Stephan vd., 2000), ırk ve etnik köken (Jedinger ve Eisentraut, 2020; Stephan ve Ybarra, 2002), dini eğilim (Dunwoody ve MacFarland, 2018; Kanas vd., 2015) gibi aidiyet özelliklerine göre farklı gruplar için irdelenmiştir. İlaveten, gruplar arası tehdit algılarının, eşitlik güçlendiren program gibi (affirmative action) dezavantajlı gruplara yönelik kamu programlarına ve bu programlardan faydalananlara karşı tutumlara tesirleri analiz edilmiştir (Clifton ve Abernson, 2012; Renfro vd., 2006).

Gruplar arası ilişkilerde tehdit algılarının tesirlerinin incelendiği başka bir alan ev sahibi toplumlarda yerli halkın (iç grubun) göçmenlere (dış gruba) karşı tutumları ve davranışlarıdır. Sözelimi bazı çalışmalar göçmenlerden tehdit algılarının yerli halkın bu gruba ilişkin çalışkan-tembel, cahil-eğitilmiş ve sahtekâr-dürüst gibi kalıp yargılarına olan etkilerini incelemiştir (Gonsalkorale vd., 2007; Zarrare vd., 2004). Başka çalışmalar ise tehdit algıları ile göçmenlere yönelik düşmanlık-sempati, reddetme-onaylama, nefret etme-sevme gibi önyargılar arasındaki ilişkileri soruşturmuştur (Abernson, 2019; Butz ve Yogeewaran, 2011). Ayrıca, tehdit algıları ile ülkeye kabul edilecek göçmen seçimindeki kriterlere (Bloom Ben-Nun vd., 2015; Gree, 2009), göçmenlerin entegrasyonunu sağlayan politikalara (Pereria, vd., 2010; Berg, 2013; Callens vd. 2018) ve göçmenlerin geri gönderilmesine (Coenders vd., 2008; McLaren, 2003) ilişkin tercihler arasındaki ilişkiler araştırılmıştır.

Bu çalışma, toplumlarda göçmenlere yönelik tutumlara odaklanan yazın ile gruplar arası ilişkileri irdeleyen yazına çeşitli açılardan katkılar sunmayı hedeflenmektedir. Birincisi, küresel mülteci hareketleri arasında sayısal büyüklüğü en yüksek olan Türkiye-Suriye zorunlu göç sistemine odaklanmaktadır. Bu zorunlu göç sisteminde yardım ilişkisi bağlamında, yerli halk (iç grup) ile Suriyeli göçmenler (dış grup) arasındaki ilişkiye odaklanılmıştır. Ayrıca, ilgili yazında tehdit algılarının etkileri davranışlardan daha çok duygusal ve bilişsel tepkiler ile tutumlar için soruşturulmuştur (Stephan vd., 2015). Bu çalışmada ise gruplar arası ilişkilerin dinamiklerini için yardım davranışı mercek altına alınmıştır. Bu bağlamda, Gruplar Arası Tehdit Teorisi ile Sosyal Kimlikler Teorisi'nin farklı öngörülerini Türkiye verileriyle sınanmaktadır. Tehdit algılarının gruplar

arası ilişkilere etkilerini inceleyen çalışmalar iç grubun dış grubu yönelik negatif davranışlarına ağırlık vermektedir (Li ve Zhao, 2012). Bu çalışmada ise yardım davranışı, yerli halkın Suriyelilere yönelik pozitif davranışı olarak ele alınmıştır.

Bu çalışmada, KONDA Araştırma Kurumu'nun Şubat 2016'da yaptığı "Suriyeli Sığınmacılara Bakış" isimli Barometre anketinin verisi kullanılmıştır. Barometre verisi kişinin Suriyeli göçmenlere formel veya informal yardım yapıp yapmadığı hakkında bilgi vermektedir. Bu veri ayrıca kişinin Suriyeli göçmenler kaynaklı ekonomi ve ekonomi dışı alanlarda tehdit algılarının ölçmeye imkân vermektedir. Ekonomik tehdit ve iş tehdidi olarak tanımlanan değişkenler kişinin ekonomi alanındaki tehdit algılarını ölçmektedir. Güvenlik tehdidi ve kültürel tehdit değişkenleri ise ekonomi dışı alanlardaki tehdit algılarını yansıtmaktadır. Regresyon analizinde, yerli halkın farklı alanlardaki tehdit algılarının Suriyeli göçmenlere yardım etmeye etkileri tahmin edilmiştir. Tahmin sonuçları, güvenlik tehdidi ile kültürel tehdit algılarının göçmenlere formel veya informal yardım yapma eğilimini azalttığını işaret etmektedir. Buna karşılık, ekonomik tehdit ile iş tehdidi algılarının yardım davranışına etkisi bulunmamıştır. Farklı eğitim gruplarındaki yerlilerde büyük ölçüde benzer bulgulara ulaşılmıştır. Ancak yüksek eğitilmiş yerlilerden farklı olarak, düşük eğitilmiş yerlilerde iş tehdit algısı informal yardımı olumsuz yönde tesir etmektedir.

Çalışmanın bölümleri şu şekilde oluşturulmuştur. Birinci bölümde, Suriyeli göçmenlere yönelik tehdit algıları ile yerli halkın Suriyelilere yardım davranışı arasındaki ilişkinin teorik çerçevesi açıklanmıştır. Bu bölümde ayrıca, Suriyeli göçün temel özellikleri izah edilmiştir. İkinci bölümde, veri, değişkenler ve regresyon yöntemi hakkında bilgi verilmiştir. Ampirik analizin bulguları üçüncü bölümde tartışılmıştır. Son bölümde ise çalışmanın genel bir değerlendirmesi yapılmıştır.

1. ARKA PLAN BİLGİLERİ

1.1. Teorik Çerçeve

Kişilerin kime, nasıl, ne zaman ve nerede yardım edecekleri ekonomi, sosyoloji ve psikoloji gibi pek çok sosyal bilim alanının önemli bir araştırma konusudur. İlgili alanlardaki çalışmalarda önemli ayrımlardan biri yardım davranışının kişiler arasında veya gruplar arasında gerçekleşen davranış olarak irdelenmesidir. Bekkers ve Wiepking (2011a, 2011b) ve Wiepking ve Bekkers (2012) gelişmiş ülkelerde yardım davranışını kişiler arasında bir ilişki olarak mercek altına almıştır. Yardım davranışına yol açan mekanizmaları ortaya koymuş, bu mekanizmalar aracılığıyla kişisel özelliklere göre yardım davranışının nasıl gerçekleştiğini açıklamıştır.

Ancak yardım davranışlarının kişisel düzeyde incelenmesi bazı kritik dinamiklerin ve etkenlerin göz ardı edilmesine yol açabilir. Böyle bir durum özellikle yardım edenler ile yardımcı alanların grup aidiyetlerinin belirgin şekilde farklı olmasında ortaya çıkmaktadır. Nadler (2002) grup aidiyetleri farklı olan kişiler arasındaki yardımın gruplar arası yardım olarak ele alınması gerektiğini belirtmektedir. Grup düzeyi analizi yardım davranışının gruplar arasındaki ekonomik, sosyal ve siyasi alanlardaki eşitsizliklerin hem nedeni hem de sonucu olarak incelenmesini mümkün kılmaktadır.

Bu bağlamda çalışmada, vatandaş ve göçmen statüleri kalın çizgilerle ayrılması nedeniyle, Türkiye'de yerli halkın Suriyeli göçmenlere yardım davranışı gruplar arası yardım ilişkisi şeklinde değerlendirilmiştir. Suriyeliler hayatta kalma stratejisi olarak Türkiye'ye zorunlu göç etmelerinden dolayı dış grubu (düşük statülü grubu) oluştururken, ev sahibi toplumu olmalarından dolayı yerli halk iç grubu (yüksek statülü grubu) meydana getirmektedir. Zorunlu

göçün yarattığı bu ikili yapı, bu gruplar arasındaki ekonomik, kültürel ve yasal konum farklılıklarıyla pekişmektedir.

Gruplar arası eşitsiz statü yapısının yansıması olan gruplar arası yardımın türlerinin amaçlarına göre nasıl farklılaştığı önemlidir (Jackson ve Esses, 2000; Nadler vd., 2009). Birinci yardım türü doğrudan yardımları kapsayan bağımlılık-yönelimli (bağımlılık yaratan ve sürdüren) yardımdır. Bu tür yardım aracılığıyla, yüksek statülü iç grup kendine bağımlı düşük statülü dış grup oluşturabilir. Böylece, yüksek statülü iç grup ile düşük statülü dış grup arasında statü eşitsizliği korunabilir. Göçmenler özelinde çalışma ve ikamet izinleri gibi kamu politikalarını içeren güçlendirme-yönelimli yardım ikinci yardım türüdür. Bu yardımın gayesi düşük statülü dış grubu kendine yeter duruma getirerek, yardım alan konumdan katkı yapan konuma getirmektir. Dolayısıyla güçlendirme-yönelimli yardımlar sayesinde özellikle ekonomi ve hukuk alanlarında gruplar arasındaki statü eşitsizliklerinin bertaraf edilmesi hedeflenir.

Bu çalışmada, yüksek statülü iç grup olarak tanımlanan Türkiye toplumunun düşük statülü dış grup olarak tanımlanan Suriyeli göçmenlere yaptıkları bağımlılık-yönelimli yardımlara odaklanılmıştır. Spesifik olarak bu yardımlar, kişilerin beyan ettikleri aynı veya parasal bağışları içermektedir. İlgili yazında ise bağımlılık-yönelimli yardımlar olarak kamu sektörü tarafından finanse edilen sosyal yardımlara odaklanılmıştır.² Bu çalışmada olduğu gibi, ABD'deki kişisel yardımları inceleyen Samson (2016) istisnai -yazın taraması sonucunda tespit edilebildiği kadarıyla- bir çalışmadır.

Bu kavramsal çerçevede, Suriyeli göçmenler kaynaklı tehdit algılarının yerli halkın göçmenlere yardım davranışına potansiyel etkilerini çözümlenmek gayesiyle birbiriyle yakından bağlantılı iki teoriden faydalanılmıştır: Gruplar Arası Tehdit Teorisi ve Sosyal Kimlik Teorisi. Gruplar Arası Tehdit Teorisi, gruplar arasındaki farklı boyutlardaki benzerlikler ve farklılıkların çeşitli alanlarda tehdit algılarını şekillendirdiğini ileri sürmektedir (Croucher, 2017; Stephans vd., 2015). Sözelimi beceriler, kaynaklar, kısıtlar ve tercihler bakımından yerli halk ile göçmenlerin benzeşmesi, ekonomi alanında yerli halkın tehdit algısını yükseltebilir. Bu ekonomik tehdit algısı dört sütun üzerinde yükselmektedir. Birincisinde yerli halk, göçmen akışından ötürü istihdam olanakları ile ücretlerinin azaldığını düşünebilir: İşgücü piyasası rekabeti tehdidi (Scheve ve Slaughter, 2001). İkincisinde, göçmenlerin talebi artırmasından ötürü mal ve hizmet piyasalarında fiyat düzeylerinin yükseldiği kanısı oluşabilir: Mal ve hizmet piyasası rekabeti tehdidi (Balkan ve Tümen, 2016). Ayrıca, göçmenlerin sağlık, eğitim ve sosyal yardım gibi kamu hizmetlerinden faydalanması bir yanda yerli halkın bu hizmetlere erişimini kısıtladığı, diğer yanda alınan hizmetlerin kalitesini düşürdüğü görüşü teşekkül edebilir: Kamu hizmetlerine erişim tehdidi (Hooijer, 2020). Son olarak yerli halk, göçmenlerin gelmesiyle kamu harcamaları ile vergilerin büyük kısmını oluşturduğu kamu gelirleri arasındaki dengede aleyhlerine gelişmeler olduğunu düşünebilirler. Burada, kendilerinin artan vergi yükü ile göçmenlere yapılan harcamaların karşılandığı ve dolayısıyla göçmenlerin mali külfetlerinin kendileri tarafında finanse edildiği görüşünü benimseyebilirler: Kamu maliyesi tehdidi (Hanson vd., 2007).

Gruplar Arası Tehdit Teorisi ayrıca güvenlik, siyasi meseleler, sağlık ve yaşam kalitesiyle ilgili tehdit algılarının önemine vurgu yapmaktadır. Bu tehdit algıları ile ekonomi alanındaki tehdit algıları bir araya getirilerek maddi tehditler olarak sınıflandırılmıştır.

İkinci tehdit türü algısı olarak tanımlanan sembolik tehdit algıları dil, din, değerler, kültür ve normlarla ilgili alanlardaki tehdit algılarını kapsamaktadır. Ekonomi alanındaki tehdit algılarından farklı olarak, gruplar arasında anılan alanlardaki benzerlikler sembolik tehditleri

azaltırken, farklar yükseltmektedir. Türkiye’deki yerli halk ile Suriyeliler arasındaki grup ilişkileri açısından değerlendirildiğinde, göçmenlerin sembolik konularda benzemez ve uzak görülmesinin yerli halkta göçmenler kaynaklı sembolik tehditleri artırması beklenir.

Dolayısıyla Gruplar Arası Tehdit Teorisine göre maddi tehditler ve sembolik tehditler olarak sınıflandırılan tehdit algısı, yerli halkın göçmenlere ilişkin davranışının biçimlenmesinde kritik işlevler görmektedir. Yerli halk önce duygusal ve bilişsel kıymetlendirmeler yapmaktadır. Sonra, yapılan kıymetlendirmelerle uyumlu olarak, göçmenlere karşı tutumlar ve davranışlar belirlenmektedir. Tehdit algılarının artması göçmenlere ilişkin negatif duygusal ve bilişsel tepkiler ile olumsuz tutumlar ve davranışlara neden olabilir. Başka bir deyişle yüksek tehdit algılarının bir yanda göçmenlere yönelik negatif tutumlar ve davranışları artırması, diğer yanda pozitif tutumları ve davranışları azaltması öngörülebilir. Bağış olarak yapılan bağımlılık-yönelimli yardımın pozitif davranış olduğu dikkate alındığında, Gruplar Arası Tehdit Teorisi’nden türetilen araştırma sorusu şu şekilde ifade edilebilir.

Araştırma Sorusu 1: Türkiye’de Suriyeli göçmenler kaynaklı tehdit algıları ile yerli halkın göçmenlere yaptığı bağımlılık-yönelimli yardımlar arasında negatif bir ilişki var mıdır?

Gruplar Arası Tehdit Teorisine benzer biçimde, Sosyal Kimlik Teorisi beceriler ve kaynaklar açısından grubun göreceli konumu, grup değerleri ve grubun ayırt edici özellikleri ile ilgili konulardaki tehdit algılarının gruplar arası ilişkileri şekillendirdiğini ileri sürmektedir (Nadler vd., 2009). Bu tehdit algılarının gruplar arası ilişkilere etkileri incelenirken üç öge ön plana çıkmaktadır (Nadler, 2012). Birincisi, ekonomik ve sosyal gücün dağılımına göre belirlenen gruplar arasındaki statü farkları, yani grupların hiyerarşik yapısıdır. Örneğin daha önce tanımlandığı üzerine, Türkiye’de yerli halk yüksek statülü iç grubu oluştururken, Suriyeliler düşük statülü dış grubu oluşturmaktadır. İkincisi, grupların hiyerarşik yapısına göre belirlenen eşitsiz güç veya statü dağılımının kalıcılığına ve meşruluğuna yönelik algılardır. Üçüncüsü statü ilişkileriyle alakalı amaçlarına göre ayrışan yardım türleridir. Bağımlılık-yönelimli yardım var olan eşitsiz statü ilişkilerinin kalıcılığını ve meşruluğunu pekiştirirken, güçlendirme-yönelimli yardımlar zayıflatmaktadır. Sosyal Kimlik Teorisi çerçevesinde bu üç ögeye odaklanarak, Nadler (2002) Statü İlişkisi Olarak Gruplar Arası Yardım Modelini geliştirmiştir. Bu model kapsamında Türkiye’de yerli halk ile Suriyeliler arasındaki yardım ilişkisi açıklandığında, göçmenler kaynaklı tehdit algıları yerli halkta statü ilişkilerinin değişebileceğine dair endişelerin artmasına sebep olabilir. Bu durum karşısında, yerli halk yüksek statü konumunu korumak ve güçlendirmek için göçmenlere yapılan bağımlılık-yönelimli yardımları artırırken, güçlendirme-yönelimli yardımları azaltabilir (Nadler vd., 2009). Öyleyse Gruplar Arası Tehdit Teorisine karşıt olarak, Sosyal Kimlik Teorisi göçmenlerden tehdit algıları ile yerli halkın göçmenlere yaptığı bağımlılık-yönelimli yardımlar arasında pozitif bir ilişki olduğunu öne sürmektedir. Dolayısıyla, Sosyal Kimlik Teorisi’nden şu araştırma sorusu çıkartılabilir:

Araştırma Sorusu 2: Türkiye’de Suriyeli göçmenler kaynaklı tehdit algıları ile yerli halkın göçmenlere yaptığı bağımlılık-yönelimli yardımlar arasında pozitif bir ilişki var mıdır?

İlgili yazındaki deneysel gözlemlere dayanan çalışmalar ile gerçek yaşamdaki gözlemlere dayanarak yapılan çalışmalar, yerli halkın göçmenlerden tehdit algılarının yardım davranışına etkilerini incelemiştir. Birinci grup araştırmalar arasında, Costello ve Hodson (2011) göçmenlere ilişkin tehdit algıları ile kamu kurumlarının güçlendirme-yönelimli ve bağımlılık-yönelimli yardımlarını yerli halkın desteklemesi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Tehdit algılarının artması durumunda göçmenlere yardım sağlayan kamu politikalarına verilen desteğin azaldığını işaret

eden bulgulara ulaşmışlardır. Li ve Zhao (2017) deney katılımcılarının tehdit oluşturan grup ile tehdit oluşturmayan gruba yardım etme isteklerini karşılaştırmıştır. Bulgular tehdit oluşturan gruba yardım etme isteğinin daha düşük olduğunu göstermektedir.

Öte yandan yaptıkları çalışmalarla Nadler vd. (2009), Sosyal Kimlik teorisinin öngörüsünü destekleyen bulgulara ulaşmıştır. Dış grubun varlığından ötürü kendini tehdit altında hisseden iç grubun korunmak için daha fazla bağımlılık-yönelimli yardım ve daha az güçlendirme yönelimli yardım yaptığını göstermişlerdir. Ayrıca tehdit algılarının bu tahmin edilen etkilerini artıran iki faktör keşfetmişlerdir. Birincisi, kişilerin iç grubun kimliğini daha çok benimsemeleridir. İkincisi, yüksek statülü iç grup ile düşük statülü dış grubu arasındaki statü farkının kalıcılığına ve meşruluğuna ait algıların düşük seviyede veya zayıf olmasıdır. Ayrıca Cunningham ve Platow (2007), yerli halk ile göçmen arasındaki hiyerarşik statü yapısına yönelik tehditler arttıkça, göçmenlere güçlendirme-eğilimli yardımların azaldığını tespit etmiştir. Benzer biçimde, Jackson ve Esses (2000) ile Burhan ve Van Leeuwen (2016) ekonomi alanındaki tehdit algılarının yerli halkın güçlendirme-eğilimli yardımlarına ait tercihlerini negatif yönde etkilediğini ancak böyle bir negatif etkinin diğer yardım türlerinde olmadığını bulmuştur.

Deneysel çalışmaların yanında, gözlemsel verilere yaslanarak yapılan sadece bir çalışma - yapılan yazın taraması sonucu tespit edilebildiği kadarıyla- yerlilerin tehdit algılarının ile göçmenlere yardımlar arasında ilişkiyi incelemiştir. Daha önce tartışılan deneysel çalışmaların aksine, bu çalışmada göçmenlere yapılan bağışlara odaklanılmıştır. Samson (2016) 2006 Amerikan Yaşamından Kesitler Çalışmasının (*Portraits of American Life Study*) verisini kullanarak, yerli halkın işgücü piyasasındaki tehdit algısının göçmenlere yapılan bağışlara etkilerini tahmin etmiştir. Gruplar Arası Tehdit Teorisinin öngörüsüyle uyumlu biçimde, işgücü piyasasındaki tehdit algısı ile yardım davranışı arasında negatif bağıntı tespit etmiştir. Hem gözlemsel veri kullanması hem de kişisel bağış davranışının incelenmesi bakımından, Samson'ın (2016) çalışması ile bu çalışma benzeşmektedir.

Bu bölümde, tehdit algıları ile yardım davranışı arasındaki bağın çözümlenmesinde Gruplar Arası Tehdit Teorisi ile Sosyal Kimlik Teorisi incelendi. Ancak bu iki teoriyle yakın veya uzak konumda olan başka yaklaşımlar ve mekanizmalar tehdit algıları ile yardım davranışı arasındaki bağ için alternatif açıklamalar önermektedir. Örneğin yerli halk ayrımcı ve önyargılı görünmemek gayesiyle, yüksek tehdit algısına rağmen yardımda bulunabilir (Stephan ve Stephan, 2017). Benzer biçimde, tehdit algılarına karşın yardım davranışını harekete geçiren iki kritik güdü, itibar kazanma ve karşılıklı ilişkiyi güçlendirme ön plana çıkabilir (Van Leeuwen ve Tauber, 2009). Bu motivasyonlar nedeniyle yerli halk, tehdit kaynağı olarak gördükleri göçmenlere yardım yapabilir. Ayrıca Suriyeli göçmenler meselesinin insani boyutu dikkate alındığında, yardım etmemenin psikolojik maliyeti yüksek olabilir. Bu nedenle göçmenler kaynaklı rahatsız edici duyguları azaltmak amacıyla yerli halk yüksek oranda yardımda bulunabilir (Nadler, 2012). Tehdit algılarının düzeyi ne olursa olsun yüksek yardım etme eğilimi, insani değerlere öncelik veren ve göçmenlerle empati kurabilen kişilerde de görülebilir. Dolayısıyla çeşitli yaklaşımlar ve mekanizmalar tehdit algıları ile yardım davranışı arasındaki ilişkiyi değişik yönleriyle açıklayabilir. Bu çalışmada kullanılan verinin kısıtlarından ötürü Gruplar Arası Tehdit Teorisi, Sosyal Kimlik Teorisi ve diğer yaklaşımları detaylı biçimde sınamak mümkün değildir. Bu çalışmada önde gelen iki teorisin tehdit algıları ile yardım davranışı arasındaki ilişkinin yönüne dair öngörülerini Türkiye verileriyle sınanmaktadır.

1.1.1. Yerli Halkın Sosyoekonomik Konuma Göre Tehdit Algılarının Etkilerinin Belirlenmesi

Türkiye’de yerli halkın tehdit algılarının Suriyeli göçmenlere yardım davranışına etkileri çeşitli nedenlerle değişkenlik gösterebilir. Örneğin, ekonomik fırsatlara ve kaynaklara erişim bakımından göçmenlerinkine benzer sosyoekonomik konumda olan yerli gruplarda ekonomi ve güvenlik alanlarındaki tehdit algıları daha yüksek olabilir (Riek vd., 2006). Suriyelilerin düşük sosyoekonomik konumu göz önünde bulundurulursa düşük sosyoekonomik konumlu yerli grup işgücü, mal ve hizmet piyasalarında ve kamu hizmetlerine erişimde daha güçlü tehditler hissedebilir. Ayrıca eğitimi olmaları sebebiyle, yüksek sosyoekonomik konumlu yerli grup insani boyutlarını hesaba katarak göçmen meselesine hoşgörüyü yaklaşabilir (D’Hombres ve Nunziante, 2016). Bu grup göçmenlerin getirdiği dil, din ve kültürel çeşitliliği toplumu güçlendirdiğine inanabilir. Böylelikle ekonomi, güvenlik ve kültür alanlarındaki göçmenler kaynaklı tehdit algıları yüksek sosyoekonomik konumlu yerli grupta daha düşük seviyede olabilir.

Açıklanan bu durumda artan tehdit algılarının yardım etme eğilimine tahmin edilen etkisi iki farklı yönde değişebilir. Gruplar Arası Tehdit Teorisine göre, tehdit algıları ile yardım etme eğilimi arasındaki negatif ilişki güçlenebilir. Daha açık şekilde ifade edilirse, yüksek sosyoekonomik gruba kıyasla, düşük sosyoekonomik yerli grupta tehdit algılarının yardım davranışlarına negatif etkileri daha güçlü olabilir. Sosyal Kimlik Teorisinin çerçevesinde ise düşük sosyoekonomik grup için, gruplar arası hiyerarşik yapının kalıcılığı ve meşruluğu daha fazla tehdit altındadır. Bu nedenle düşük sosyoekonomik yerliler, gruplar arası hiyerarşik yapıyı korumak gayesiyle daha yüksek oranda bağımlılık-yönelimli yardım olan bağışi tercih edebilir. Bu çerçevede yerli halkın sosyoekonomik konumunun, tehdit algıları ile Suriyelilere yardım davranışları arasındaki bağıntıyı ne yönde etkilediğini araştırmak için aşağıdaki sorunun cevabı aranmıştır:

Araştırma sorusu 3: Suriyeli göçmenler kaynaklı tehdit algılarının bağımlılık-yönelimli yardım davranışına etkileri düşük ve yüksek sosyoekonomik konumdaki yerli gruplar arasında ne yönde değişmektedir?

1.2. Türkiye’deki Suriyeliler

Suriye iç savaşı sonucu 2011-2016 döneminde Türkiye’deki Suriyeli göçmen sayısı eşi benzeri olmayan biçimde arttı. 2011’de 14 bin civarındaki mülteci sayısı 200 katına yükselerek 2016’da 2,8 milyona ulaşmıştır (Erdoğan, 2018). Bu şekilde tezahür eden Türkiye-Suriye zorunlu göç sisteminin bazı özellikleri ön plana çıkmaktadır. Birincisi Suriyelilerin hiçbir hazırlık yapmadan, yaşamları boyunca biriktirdikleri beşeri sermayelerini, parasal ve fiziksel sermayeleri ile ailelerini, arkadaşlarını ve diğer sosyal bağlarını geride bırakarak Türkiye’ye sığınmalarıdır. İkincisi, Suriyeli göç akışının ani biçimde, büyük ölçekte gerçekleşmesidir. Bu göç hareketinin neticesinde küresel mülteci sisteminde, Suriye en fazla mülteci veren ülke olurken, Türkiye en yüksek sayıda mülteci ağırlayan ülke konumuna yerleşmiştir (UNHCR, 2020). Bu insan hareketinin zorunlu olması ile hacminin yüksek olması hem mültecileri hem de ağırlayan toplulukları zor durumda bırakmış, kırılmalı ve korumasız vaziyete sürüklemiştir.

Ayrıca demografik ve sosyoekonomik özellikleri, Suriyeli göçmenlerin kırılmalı ve korumasız konumlarını derinleştirmektedir. Sözelimi, 0-17 yaş grubu bu göçmen nüfusun yarısını oluşturmaktadır (Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2019). Göçmenlerin eğitim düzeyleri oldukça düşüktür. 6 yaş ve üstündekilerde lise altı eğitim düzeyine sahip olanların oranı kadınlar için %91, erkekler için %89’dur. Öte yandan, 2 milyon civarındaki çalışma

çağındaki göçmenlerin yaklaşık yarısı çalışmaktadır. Ancak çalışılan işlerin büyük çoğunluğu kayıt dışı, düşük ücretli ve zor çalışma koşulları gibi olumsuz özelliklere sahiptir.

Dolayısıyla zorunlu göç ile demografik ve sosyoekonomik özellikleri yüzünden, Suriyelilerin gıda, giyim ve barınma gibi temel ihtiyaçlarında ve eğitim, sağlık hizmetleri ve geçim kaynaklarına erişimde büyük bir talep ortaya çıkmıştır. Türk hükümeti, yerli halk ile Suriyeliler arasında ekonomik ve siyasi gerginliklere yol açmadan bu gereksinimleri karşılamak için tedbirler aldı. Bu kapsamda, Suriye’de barışın tesis edilmesine kadar göçmenlerin geçici ağırlanması yaklaşımı benimsendi. Suriyelilerin yasal statüsü ile ilgili kamu politikalarının genel çerçevesini belirlemek gayesiyle 11 Nisan 2014’te Geçici Koruma Yönetmeliği çıkarılmıştır (Erdoğan, 2018; Eren, 2018). Geçici koruma kapsamında, Suriyelilerin temel ihtiyaçlarının karşılanması düzenlenmiştir. Ek yasal düzenlemelerle, işgücü piyasasına, eğitim ve sağlık hizmetleri ile sosyal yardıma erişimleri belirlenmiştir.

Çalışmada yerli halkın göçmenlere yardımlarının irdelenmesinden dolayı, başta Türk hükümeti olmak üzere başka aktörlerin yaptığı yardımlardan bahsetmek faydalı olacaktır. İlk olarak, hükümetin Suriyelilerin bir kısmını geçici barınma merkezlerinde ağırlaması bütünsel bir yardım programı olarak değerlendirilebilir. Çünkü bu merkezlerde göçmenlerin barınma, beslenme, eğitim, sağlık gibi ihtiyaçları karşılanmaktadır. 2017 yılında göçmenlerin %7,5 (228 bin) bu merkezlerde konaklamakta idi (Erdoğan, 2018).³ Ayrıca geçici koruma altındaki Suriyelilerin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu’ndan yararlanmaları için düzenlemeler yapılmıştır. Bu yardımlar gıda, giyim, barınma, yiyecek ve yakacak yardımlarını içermektedir. Ek olarak, Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD) ve Kızılay gibi kamu kurumları ile Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) gibi uluslararası kurumlar ve ulusal ve uluslararası sivil toplum örgütleri çeşitli yardımlarda bulunmuştur (Erdoğan, 2018).

Ancak 2011-2016 döneminde göçmenlere dair spesifik bir destek programı bulunmamaktadır. 2017’den itibaren bu durum değişmiştir. Türk hükümeti, Avrupa Birliği (AB) ve Birleşmiş Milletlere bağlı kurumlar tarafından ortaklaşa yürütülen ve AB’nin fonlarıyla finanse edilen iki yardım programı başlatılmıştır (Erdoğan, 2018).⁴ Sosyal Uyum Yardım Programı kapsamında temel ihtiyaçlarını karşılamaları için göçmenlere nakit yardımı yapılmaktadır. Yabancılar Yönelik Şartlı Eğitim Yardımı Programı’nda da çocuklarını okulu göndermek koşuluyla göçmenlere maddi destek verilmektedir.

Öyleyse 2011-2016 ve 2017-sonrası olarak ayrıştırılan bu iki dönemde, yerli halkın ve diğer aktörlerin yaptığı yardımların payları değişmiş olabilir. Bu çalışmada, 2011-2016 döneminde yardım yapısı içinde, yerli halkın göçmenlere yaptıkları kişisel bağışlar incelenmiştir. Burada, hükümetin veya diğer aktörlerin yardımlarının yeterliliğine dair görüşü, yerli halkın yardım davranışını değiştirebilir. Kamu makamları 2011-2020 döneminde Suriyeli göçmenlere 40 milyar doların harcandığını ifade etmişlerdir (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2020). Bu nedenle çalışmanın bulgularını değerlendirirken, başta kamu kurumları olmak üzere diğer aktörlerin yardımlarının yerli halkın tehdit algıları ile yardım etme davranışı arasındaki bağlantıya olası etkileri akılda tutulmalıdır.

2. ARAŞTIRMA TASARIMI

2.1. Veri ve Değişkenler

Bu araştırmada, KONDA Araştırma Kurumu'nun Şubat 2016'da gerçekleştirdiği Barometre anketinin verisi kullanılmıştır. Bu Barometre anketinin temel amacı, Türkiye toplumunun Suriyeli göçmenlere yönelik tutumlarını ve davranışlarını ölçmektir. Bu anket ayrıca, ankete katılan kişilerin demografik, sosyoekonomik ve aidiyet özellikleri hakkında bilgi içermektedir. 18 ve üzeri yaş grubunda 2.649 kişi ile görüşülmüştür. Bu örneklemin %90'ı -2.385 kişi- için kullanılan tüm değişkenlerin bilgisi vardır.

Barometre verisi yerli halkın Suriyeli göçmenlere yardım davranışına dair bilgileri kapsamaktadır. Tablo 1'de gösterildiği gibi, göçmenlere yardımlar iki farklı şekilde ölçülmüştür. Bir kurum vasıtasıyla yapılan yardımlar formel yardım olarak tanımlanmıştır. Kişisel etkileşimler veya tanıdık üzerinden yapılan yardım ise informal yardım olarak belirlenmiştir. Yerli halkın % 47,6'sı göçmenlere yardım etmiştir. Bu yardımı yaparken, daha yüksek oranda informal yardım tercih edilmiştir. %13,7'si formel yardımda bulunurken, %33,9'u informal yardım etmiştir.

Tablo 1: Yardım, Tehdit Algısı ve Temas Değişkenlerinin Tanımları ve Betimsel İstatistikleri

Değişkenlerin Adı	Değişkenlerin Tanımları	Ortalaması (Standart sapması)
Yardım	Birey Suriyeli göçmenlere doğrudan ya da bir kurum vasıtasıyla yardım ettiğini beyan ederse 1, aksi takdirde 0 değerini almaktadır.	0,476 (0,499)
Formel Yardım	Birey Suriyeli göçmenlere para, erzak, kıyafet yardımında bulunduğunu beyan ederse 1, aksi takdirde 0 değerini almaktadır.	0,137 (0,344)
İnformel Yardım	Birey kendi mahallesinde gördüğü, tanıdıklar aracılığıyla Suriyeli göçmenlere yardım ettiğini beyan ederse 1, aksi takdirde 0 değerini almaktadır.	0,339 (0,473)
Ekonomik Tehdit	Birey Suriyeli göçmenler Türkiye'nin ekonomisine zarar veriyor önermesine kesinlikle katıldığını veya katıldığını beyan ediyorsa 1, aksi takdirde 0 değerini almaktadır.	0,581 (0,493)
İş Tehditi	Birey Suriyeli göçmenler yüzünden iş imkanı azaldı önermesine kesinlikle katıldığını veya katıldığını beyan ediyorsa 1, aksi takdirde 0 değerini almaktadır.	0,619 (0,487)
Güvenlik Tehdit	Birey Suriyeli göçmenler yüzünden kentler artık daha güvensiz oldu önermesine kesinlikle katıldığını veya katıldığını beyan ediyorsa 1, aksi takdirde 0 değerini almaktadır.	0,602 (0,489)
Kültürel Tehdit	Birey Suriyeli göçmenler ile kültürel olarak benzediğimizi düşünüyorum önermesine kesinlikle katılmadığını veya katılmadığını beyan ediyorsa 1, aksi takdirde 0 değerini almaktadır.	0,554 (0,497)

Suriyeli göçmenler ilişkin tehdit algılarını tespit etmek gayesiyle, kişilere şu dört önermeye ne ölçüde katıldıkları sorulmuştur: 1. Sığınmacılar Türkiye'nin ekonomisine zarar veriyor. 2. Suriyeli sığınmacılar yüzünden iş imkânı azaldı. 3. Suriyeli sığınmacılar yüzünden kentler artık daha güvensiz oldu. 4. Suriyeliler ile kültürel olarak benzediğimizi düşünüyorum.

Bu önermelere verilen cevaplar 6 değerli Likert ölçeğine göre kaydedilmiştir: 1 kesinlikle katılmıyorum ifadesini belirtirken, 6 kesinlikle katılıyorum ifadesini göstermektedir. Tablo 1, bu cevaplara dayanarak oluşturulan dört kukla değişkenle ilgili bilgileri vermektedir. Ekonomik tehdit, iş tehdidi ve güvenlik tehdidi değişkenleri yerli halkın göçmenler kaynaklı maddi tehdit algılarını ölçmektedir. Dördüncü önermeye verilen cevapların sıralaması ters çevrilerek kültürel tehdit değişkeni oluşturulmuştur. Bu değişken, yerli halkın göçmenler kaynaklı sembolik tehdit algısını yansıtmaktadır.

2016'da yerli halkın yarısından fazlası yukarıdaki önermelerdeki konular hakkında Suriyeli göçmenleri tehdit olarak algıladıklarını beyan etmiştir. Bu tehdit algısının en güçlü olduğu konu göçmenlere iş olanaklarına etkisiyle ilgilidir (%61,9). Yerli halk ile göçmenler arasındaki kültürel farklar ise tehdit algısının en zayıf olduğu konuyu oluşturmaktadır (%55,4).

Yukarıdaki önermelerin anlam yapısı yakından incelendiğinde, kişinin Suriyeli göçmenlerin etkilerine ilişkin değerlendirmeleri iki farklı düzlemde yaptıkları ileri sürülebilir. Birincisinde, kendi deneyimlerine yaslanarak değerlendirme yapabilir. İkincisinde, toplumun farklı kesimlerinin deneyimlerine dikkate alarak yargıya ulaşabilir. Bu yüzden, kişisel refahının olumsuz etkilendiğini düşünmemesine rağmen, toplumun Suriyelilerden olumsuz etkilendiği izlenimi, kişinin tehdit algısının yüksek olmasına neden olabilir. Tehdit algılarının tahmin edilen etkilerinin yorumlanmasında bu hususun göz önünde tutulması faydalı olacaktır.

Yerli halkın tehdit algılarının Suriyeli göçmenlere yardım etme olasılığına etkilerini tahmin ederken, kişisel özellikleri benzer olanlar arasında karşılaştırma yapmak önemlidir. Çünkü kişisel özellikler hem yardım davranışını hem de tehdit algılarını aynı anda etkileyerek, odaklanan ilişkinin yanlı tahmin edilmesine yol açabilir. Bu yüzden, kişilerin çeşitli özelliklerini yansıtan değişkenler regresyon modelinde yer verilmiştir. Tablo 2 bu değişkenlerle ilgili temel bilgileri göstermektedir. Cinsiyet ve yaş değişkenleri demografik özelliklerini; öğrenim düzeyi, işgücü piyasasındaki konumu ve geliri sosyoekonomik özelliklerini; siyasi parti tercihi, etnik kökeni ve dindarlık eğilimi kimlik özelliklerini ölçmektedir.

Tablo 2: Kontrol Değişkenlerin Tanımları ve Betimsel İstatistik Bilgileri

Değişkenin Adı	Değişkenin Tanımı	Ortalaması (Standart Sapması)
Erkek	Birey erkek ise 1, aksi takdirde 0 değerini alır.	0,527 (0,499)
Kadın	Birey kadın ise 1, aksi takdirde 0 değerini alır.	0,473 (0,499)
Yaş	Bireyin yaşı	40,889 (14,607)
Lise Altı Eğitim Düzeyi	Birey liseden daha az öğrenim düzeyine sahip ise 1, aksi takdirde 0 değerini alır.	0,507 (0,500)
Lise Mezunu	Birey lise mezunu ise 1, aksi takdirde 0 değerini alır.	0,332 (0,471)
Üniversite Mezunu	Birey üniversitesi mezunu ise 1, aksi takdirde 0 değerini almaktadır.	0,160 (0,367)
Çalışıyor	Birey çalışıyor ise 1, aksi takdirde 0 değerini alır.	0,425 (0,494)
İşsiz	Birey işsiz ise 1, aksi takdirde 0 değerini alır.	0,050 (0,218)
İşgücüne Katılmıyor	Birey işgücüne katılmıyor ise, aksi takdirde 0 değerini alır.	0,524 (0,499)
Düşük Gelir	Bireyin hane geliri hane geliri dağılımının birinci %25'lik diliminde 1, aksi takdirde 0 değerini alır.	0,279 (0,448)
Orta-Düşük Gelir	Bireyin hane geliri hane geliri dağılımının ikinci %25'lik diliminde 1, aksi takdirde 0 değerini alır.	0,300 (0,458)
Orta-Yüksek Gelir	Bireyin hane geliri hane geliri dağılımının üçüncü %25'lik diliminde 1, aksi takdirde 0 değerini alır.	0,172 (0,377)
Yüksek Gelir	Bireyin hane geliri hane geliri dağılımının dördüncü %25'lik diliminde 1, aksi takdirde 0 değerini alır.	0,248 (0,432)
AKP	Birey AKP seçmeni ise 1, aksi takdirde 0 değerini alır	0,458 (0,498)
CHP	Birey CHP seçmeni ise 1, aksi takdirde 0 değerini alır.	0,210 (0,407)
MHP	Birey MHP seçmeni ise 1, aksi takdirde 0 değerini alır	0,082 (0,274)
HDP	Birey HDP seçmeni ise 1, aksi takdirde 0 değerini alır.	0,078 (0,269)
Diğer	Diğer parti seçmenleri ile oy kullanmama, kararsız olma ve cevap vermeme durumları için 1 değerini, aksi takdirde 0 deperini almaktadır.	0,170 (0,376)
Türk Etnik Grubu	Birey etnik köken grubunu Türk olarak beyan etmişse 1, aksi takdirde 0 değerini alır.	0,811 (0,391)
Kürt Etnik Grubu	Birey etnik köken grubunu Kürt veya Zaza olarak beyan etmişse 1, aksi takdirde 0 değerini alır.	0,140 (0,347)
Diğer Etnik Gruplar	Birey etnik köken grubunu Arap veya diğer olarak beyan etmişse veya cevap vermemişse 1, aksi takdirde 0 değerini alır.	0,049 (0,215)
Dini İnancı Yok	Birey inançsız olduğunu ifade etmişse 1, aksi takdirde 0 değerini alır.	0,027 (0,161)
Az Dindar	Birey inançlı olduğunu ifade etmişse 1, aksi takdirde 0 değerini alır.	0,230 (0,420)
Orta Dindar	Birey dindar olduğunu ifade etmişse 1, aksi takdirde 0 değerini alır.	0,608 (0,488)
Çok Dindar	Birey sofu olduğunu ifade etmişse 1, aksi takdirde 0 değerini alır.	0,135 (0,342)
Kır	Anketin yapıldığı yer kır ise 1, aksi takdirde 0 değerini alır.	0,213 (0,410)
Kent	Anketin yapıldığı yer kent ise 1, aksi takdirde 0 değerini alır	0,268 (0,443)
Metropol	Anketin yapıldığı yer büyükşehir ise 1, aksi takdirde 0 değerini alır	0,517 (0,499)
12 Bölge İçin Kukla Değişkenleri	İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) Düzey 3 kapsamındaki bölgeler için kukla değişkenleri: Anketin yapıldığı yerler	

2.2. Regresyon Yöntemi

Regresyon analizinde, yerli halkın Suriyeli göçmenler kaynaklı çeşitli tehdit algıları ile yardım davranışları arasındaki ilişkiler tahmin edildi. Bu ilişkilerin tahmin edilmesinde sıradan en küçük kareler (SEKK) yöntemi kullanılmıştır. Hata terimin varyansının değişken yapısı dikkate alınarak, sağlam standart hatalar hesaplandı. Yardım davranışı denklemi probit yöntemi uygulanarak da tahmin edilmiştir. SEKK ve probit yöntemleri niteliksel bilgi ve istatistiksel anlamlılık seviyesi bakımından benzer tahmin sonuçları üretmiştir. Probit yönteminin bulguları ek belgede verilmiştir.

3. BULGULAR

Regresyon analizinin bulguları iki alt bölümde tartışılıyor. İlk önce, tehdit algıları dışındaki değişkenlerin, yani kişisel özelliklerin Suriyeli göçmenlere yardım davranışına tahmin edilen etkileri yorumlanmıştır. Sonra tehdit algılarının tahmin edilen etkileri mercek altına alınmıştır. Burada ayrıca, kişilerin sosyoekonomik konumlarına göre tehdit algılarının tahmin edilen etkilerinin ne ölçüde değiştiği incelenmiştir.

3.1. Kişisel Özelliklerin Tahmin Edilen Etkileri

Türkiye’de Suriyeli göçmenlere yardım davranışını irdelerken, kişisel özelliklerin tahmin edilen etkileri ilgili yazındaki çalışmaların bulgularıyla karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Birinci karşılaştırma, gelişmiş ülkelerdeki formel yardıma odaklanan çalışmalar için yapılmıştır. Bekkers ve Wiepking (2011b) ve Wiepking ve Bekkers (2012) söz konusu çalışmaların bulgularını özetlemiştir. İkinci karşılaştırma, Türkiye’ye odaklanan sınırlı sayıda çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Çarkoğlu vd. (2017) ve Campbell ve Çarkoğlu (2019) Türkiye’de formel ve informal yardımlara tesir eden etkenleri analiz etmişlerdir. Bu karşılaştırmalar için gerekli bilgiler Tablo 3’te sergilenmiştir. Bu tablonun son iki sütununda, uygulanan regresyon analizinin bulguları yer almaktadır. Bu analizin nicel bilgileri ek belgede verilmiştir.

Tablo 3: Bireysel Özellikler ile Yardım Etme Eğilimi Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular

	Gelişmiş Ülkeler için [Bekkers ve Wiepking (2011b); Wiepking ve Bekkers (2012)]	Türkiye için [Campbell ve Çarkoğlu (2019); Çarkoğlu, Campbell ve Aytaç (2017)]		Türkiye için Bu Çalışmanın Bulguları	
		Formel Yardım	İnformel Yardım	Formel Yardım	İnformel Yardım
Erkek (Referans Grubu)					
Kadın	(+)	(-)	(0)	(-)	(0)
Yaş (Ters U ilişkisi)	(+)	(+)	(+)	Ters U İlişkisi	(0)
Eğitim	(+)	(+)	(+)	(+)	(0)
Gelir	(+)	(+)	(+)	(+)	(0)
Dindarlık Eğilimi	(+)	(+)	(+)	(0)	(+)
Türk Etnik Grubu (Referans Grubu)					
Kürt Etnik Grubu		(0)	(0)	(0)	(+)
Diğer Etnik Gruplar (Arap Etnik Grubu ve Diğerleri)				(0)	(+)
AKP (Referans Grubu)					
CHP				(-)	(-)
MHP				(0)	(0)
HDP				(0)	(0)
Diğer Partiler				(0)	(0)
Şehir (Referans Grubu)					
Kırsal alan		(+)	(+)	(+)	(-)

Not: Bu tabloda, (+) pozitif ilişkiyi, (-) negatif ilişkiyi ve (0) ilişkinin olmadığını işaret etmektedir. İlgili hücrede boşluk olması incelenen değişkenin söz konusu çalışmalarda dikkate alınmadığını göstermektedir. Tablonun son iki sütünü bu çalışmada yapılan regresyon analizinde elde edilen bulgulara ait bilgileri içermektedir. Ek bölümündeki Tablo A1 ilgili bireysel özellikleri ölçen değişkenlerin tahmin edilen katsayıları vermektedir.

Regresyon analizinde ilk önce kişilerin demografik özellikleri ile Suriyeli göçmenlere yardım arasındaki bağlantılar irdelenmiştir. Kadınların erkeklere göre formel yardım etme eğilimi zayıftır. Formel yardım için bu negatif etki Türkiye için yapılan diğer çalışmalarda da gözlenmiştir. Bu duruma karşıt, gelişmiş ülkelerde kadınların daha yüksek ihtimalle yardım ettikleri bulunmuştur.

Suriyeli göçmenlere yapılan formel yardım davranışında yaşın tahmin edilen etkisi ters U şeklindedir: Yaşla birlikte formel yardım etme eğilimi önce artmakta, sonra ise azalmaktadır. Gelişmiş ülkeler için yapılan bazı çalışmalar benzer bulguya ulaşmıştır. Türkiye üzerine yapılan öbür çalışmalar yaşın etkisinin doğrusal ve pozitif olduğu dair bulgular üretmiştir. Göçmenlere yapılan informel yardımlara odaklanıldığında, cinsiyet ve yaşın etkisinin olmadığı saptanmıştır.

Gelişmiş ülkeler ve Türkiye üzerine yapılan çalışmalara paralel biçimde, bu çalışma da eğitim ve gelir ile Suriyeli göçmenlere yardım arasında pozitif ilişki bulmuştur. Başka bir deyişle,

düşük sosyoekonomik grupla kıyaslandığında, yüksek sosyoekonomik grup daha yüksek olasılıkla yardım etmektedir. Ancak demografik özelliklerde olduğu gibi, bu tahmin edilen etkiler sadece formel yardımlar için geçerlidir.

Demografik ve sosyoekonomik özelliklerinin aksine, kişilerin kimlik özellikleri informal yardımın tercih edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Yazındaki diğer çalışmalarla uyumlu biçimde, dindarlık ile informal yardım etme arasında pozitif bir bağ bulunmaktadır. Ayrıca, Türk etnik grubuyla kıyaslandığında, Kürt etnik grubu ile Arap etnik grubunun da yer aldığı diğer etnik gruplar daha yüksek sıklıkla informal yardım etmektedir. Siyasi parti tercihleri de yardım etme davranışıyla bağlantılıdır. İktidardaki Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AKP) seçmenleriyle kıyaslandığında, ana muhalefetteki Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) seçmenlerinin hem formel hem de informal yardım etme eğilimleri düşüktür.

Özetle, kişisel özellikler Suriyeli göçmenlere yardım türüne yönelik tercihleri biçimlendirmektedir. Demografik ve sosyoekonomik özellikler formel yardım etme eğilimini etkilemektedir. Kimlik özellikleri ise informal yardım etme eğilimine tesir etmektedir. Yazındaki diğer çalışmalarla kıyaslandığında, bu çalışmada demografik, sosyoekonomik özellikler ile dindarlık eğiliminin tahmin edilen etkileri benzerlik göstermektedir.

3.2. Tehdit Algılarının Tahmin Edilen Etkileri

Bu bölümde, ekonomik, güvenlik ve kültürel tehdit algılarının Suriyeli göçmenlere yardım davranışına tahmin edilen etkileri yorumlanmıştır. Kişisel özelliklerin kontrol edildiği regresyon modeline dayanarak tahmin edilen tehdit algılarının etkileri Tablo 4'te gösterilmiştir. Tahmin sonuçları, kültürel tehdit algısı ile yardım arasında negatif bir bağ olduğunu işaret etmektedir. Suriyelileri kültürel tehdit olarak algılamak formel ve informal yardım etme olasılıklarını sırasıyla 4,5 ve 5 puan azaltmaktadır. İlaveten, Suriyelileri güvenlik tehdidi olarak görmek formel yardım etme olasılığını 7,5 puan aşağıya çekmektedir. Tahmin edilen bu negatif etkilere karşıt, Suriyelilerin ekonomik durum veya iş olanakları için tehdit olarak algılanması ile iki tür yardım etme davranışları arasında bir ilişki saptanmamıştır.

Tablo 4: Yerli Halkın Eğitim Düzeyine Göre Tehdit Algılarının Suriyeli Göçmenlere Yardım Etmeye Tahmin Edilen Etkileri: SEKK Tahminleri

	Formel Yardım	İnformel Yardım
A. Tümü		
Ekonomik Tehdit	0,014 (0,017)	-0,005 (0,022)
İş Tehdidi	-0,016 (0,019)	-0,029 (0,024)
Güvenlik Tehdidi	-0,075 (0,018)***	-0,023 (0,023)
Kültürel Tehdit	-0,045 (0,015)***	-0,051 (0,020)***
R^2	0,075	0,126
N	2.385	2.385
B. Düşük Eğitimli Yerliler		
Ekonomik Tehdit	0,013 (0,024)	-0,023 (0,032)
İş Tehdidi	-0,007 (0,026)	-0,056 (0,034)*
Güvenlik Tehdidi	-0,075 (0,024)***	-0,018 (0,032)
Kültürel Tehdit	-0,036 (0,02)*	-0,049 (0,028)*
R^2	0,075	0,0152
N	1.209	1.209
C. Yüksek Eğitimli Yerliler		
Ekonomik Tehdit	0,010 (0,025)	0,009 (0,030)
İş Tehdidi	-0,029 (0,026)	0,003 (0,031)
Güvenlik Tehdidi	-0,082 (0,026)***	-0,068 (0,031)**
Kültürel Tehdit	-0,057 (0,024)**	-0,060 (0,030)**
R^2	0,078	0,117
N	1.176	1.176

Not: Farklı eğitim düzeyleri tanımları için metne bakınız. Katsayıların tahminleri, Tablo 1’de verilen tehdit algısıyla ilgili verilen değişkenler ile Tablo 2’de verilen kontrol değişkenlerini içeren regresyon denkleminin tahmin edilmesinden elde edilmiştir. Diğer değişkenlerin katsayılarının tahminleri Ek bölümündeki Tablo A1’de verilmiştir. Hata teriminin değişken varyans yapısı dikkate alınarak standart sapmalar hesaplanmıştır. *, ** ve *** sembolleri sırasıyla %10, %5 ve %1 düzeyinde istatistiksel anlamlılığı gösteriyor.

Bulgular Gruplar Arası Tehdit Teorisi’nin öngörüsünü desteklemektedir. Ancak tehdit algılarının bu negatif etkileri sadece güvenlik ve kültürel alanlarındaki tehdit algıları için geçerlidir. Ekonomi alanındaki tehdit algılarına kıyasla, güvenlik ve kültürel tehdit algılarının kişilerin tutum ve davranışlarının belirlenmesindeki görece önemi yazındaki diğer çalışmaların bulgularıyla uyumludur (McLaren, 2003; Schneider, 2008).

3.3. Eğitim Gruplarına Göre Tehdit Algılarının Tahmin Edilen Etkileri

Suriyeli göçmenlere ilişkin tehdit algıları ile yardım davranışı arasındaki bağıntı yerli halkın sosyoekonomik konumuna göre değişebilir. Çalışmada eğitim düzeyi yerli halkın sosyoekonomik konumunun göstergesi olarak kullanılmıştır. Tehdit algıları ile göçmenlere yardım arasındaki bağıntı kişilerin sosyoekonomik konumuna göre ne ölçüde değiştiği incelenmiştir. Bu incelemenin bulguları Tablo 4’te gösterilmiştir. Yerli halkın tümünde olduğu gibi, farklı eğitim seviyelerinde de ekonomik ve iş tehdidi algılarının formel yardımı etkilemediği tespit edilmiştir. İnformel yardımda, sadece düşük eğitimli yerliler için iş tehdit algısının negatif etkisi bulunmuştur. Bu bulgu, düşük eğitimli yerliler ile Suriyeli göçmenlerin aynı iş olanakları için rekabet etmesiyle açıklanabilir.

Ekonomi alanındaki tehdit algılarından farklı olarak, güvenlik ve kültürel alanlardaki tehdit algıları formel ve informal yardımı azaltmaktadır. Bu tahmin edilen negatif etkiler büyük ölçüde iki farklı eğitim grup için de geçerlidir. İstisnai durum güvenlik tehdit algısı ile informal yardım arasında ortaya çıkmaktadır. Düşük eğitimlilerin aksine, yüksek eğitimlilerde güvenlik tehdit algısının informal yardıma tahmin edilen negatif etkisi daha büyüktür ve istatistiksel olarak anlamlıdır.

Gruplar Arası Tehdit Teorisine uyumlu şekilde, bu ampirik alıştırmadaki bulguların büyük kısmı düşük ve yüksek eğitimli yerli gruplarda tehdit algıları ile yardım arasındaki negatif ilişkinin varlığını teyit etmektedir. Düzenli bir desen sergilememesine rağmen, bu iki yerli grup arasında bazı farklar bulunmuştur. Düşük eğitimli yerli grup için iş tehdit algısı, yüksek eğitimli yerli grup içinse güvenlik tehdit algısı yardım etme eğilimini negatif yönde değiştirmektedir.

SONUÇ

Gerçek yaşamda karşılığı ister olsun ister olmasın tehdit algıları gruplar arası ilişkileri düzenleyen önemli faktörlerden birisidir. Bu çalışmada bağımlılık-yönelimli yardım olarak sınıflandırılan bağış davranışı bağlamında, tehdit algılarının Türkiye’de yerli halk ile Suriyeli göçmenler arasındaki ilişkiyi ne ölçüde etkilediği araştırılmıştır. Gruplar arası ilişkileri inceleyen iki önemli teori, Gruplar Arası Tehdit Teorisi ve Sosyal Kimlik Teorisi, tehdit algıları ile yardım etme eğilimi arasındaki ilişkinin yönü hakkında karşıt yönde öngörülerde bulunmuştur. Gruplar Arası Tehdit Teorisi, göçmenler kaynaklı tehdit algılarının yerli halkın yardım etme eğilimini azaltacağını iddia ederken, Sosyal Kimlik Teorisi, tehdit algıları ile yardım etme eğilimi arasında pozitif ilişki olabileceğini ileri sürmektedir. Bu alternatif iki öngörüden dolayı, Türkiye’de tehdit algıları ile yardım davranışı arasındaki bağıntının yönü ilginç bir araştırma sorusu olarak merak uyandırmaktadır.

Bu çalışmada yapılan regresyon analizinde, maddi tehditler olarak sınıflandırılan ekonomik tehdit, iş tehdidi ve güvenlik tehdidi ile sembolik tehditler grubunda yer alan kültürel tehdidin formel ve informal yardım etme eğilimlerinin etkileri tahmin edilmiştir. Genel olarak bulgular, ekonomik tehdit ile iş tehdidinin yerli halkın göçmenlere yardım davranışına etkilerinin olmadığını işaret etmektedir. Bu bulgunun aksine, güvenlik tehdidi ve kültürel tehdit yardım davranışı azaltmaktadır. Tahmin edilen bu etkilerin negatif olması Gruplar Arası Tehdit Teorisi’ni destekler niteliktedir. Ayrıca ekonomik alandaki tehdit algılarına kıyasla, güvenlik ve kültür alanlarındaki tehdit algılarının tahmin edilen negatif etkilerinin istatistiksel ve büyük olması diğer çalışmaların bulgularıyla uyumludur (McLaren, 2003; Schneider, 2008). Ekonomik alandaki tehdit algılarıyla karşılaştırıldığında, güvenlik ve kültür alanlarındaki tehditlerin daha kalıcı ve uzun süreli olarak algılanması bu farkın temel sebebi olarak görülebilir.

Benzer analiz düşük ve yüksek eğitimli yerli halk grupları için de yapılmıştır. Bu iki grupta da güvenlik tehdidi ile kültürel tehdidin negatif etkilerinin sürdüğü tespit edilmiştir. Yüksek eğitimli yerli grupta tahmin edilen negatif etkiler az bir farkla daha büyük olmasına rağmen, bu farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bu ampirik alıştırma farklı bir bulgu, düşük eğitimli yerli grupta iş tehdidinin informal yardım etme eğilimini azaltmasıdır. Bu bulgu, işgücü piyasasında konumu korumasız olan grupta iş tehdidinin yardım davranışının şekillenmesinde önemli olduğunu işaret etmektedir.

Bu çalışmanın bulgularını değerlendirirken bazı kamu politikası önerilerini, gelecekte yapılması gereken çalışmaları ve uygulanan ampirik analizin kısıtlılıklarını tartışmak faydalı olur.

Daha önce de belirtildiği üzere, bulgular genel olarak güvenlik ve kültürel alanlar gibi ekonomi dışı alanlarda Suriyelilere yönelik tehdit algılarının yerli halkın yardım davranışı olumsuz yönde etkilediğini işaret etmektedir. Özellikle güvenlik konularındaki tehdit algısının seviyesi ve etkisi, Türkiye'deki kamu makamlarının Suriyeli göçüyle ilgili politikaları açık ve şeffaf olmadan, vatandaş katılımı sağlanmadan hayata geçirmesi sebebiyle yüksek olabilir. Bu sebeple, hem nedenleri hem de sonuçları bakımından Suriyeli göçün çok boyutlu, çok katmanlı ve çok aktörlü yapısı dikkate alınarak, göç politikalarının açık ve şeffaf biçimde ve tüm aktörlerin katılımıyla tasarlanması, uygulanması ve veri-temelli etki analizleriyle değerlendirilip, güncellenmesi önerilebilir. Göçe yönelik kamu politikalarının bu şekilde yapılması, aynı zamanda, Suriyeli göçüyle ilgili konuların iç siyasette araçsallaştırılmasının ve gerginlik kaynağı olmasının önüne geçebilir. Böylece bu alanda kamu politikalarını daha şeffaf ve katılımcı süreçlerle saptamak, göçle ilgili başta güvenlik alanı olmak üzere çeşitli alanlardaki tehdit algılarının seviyesini ve bu tehdit algılarının olumsuz tesirlerini azaltabilir.

Ayrıca, Suriyelilere yönelik kültürel tehdit algısının yerli halkın yardım davranışına anlamlı etkisi dikkate alınır, Suriyeliler ile yerli halkın kültürel açısında birbirine hoşgörü anlayışı geliştirecek politikalar hayata geçirilmelidir. Gruplar arası hoşgörüyü güçlendiren politikaların uygulanmasında, cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, ekonomik konum, etnik köken ve dini eğilime göre yerli halkın ve göçmen grubun heterojen yapısına gerekli önemiyet verilmelidir. Bu iki grup arasında kültürel konulardaki ayrışmanın derinliğine bağlı olarak, çağdaş ve modern toplumun yaşam tarzının ve değerlerinin benimsenmesine öncelik verecek şekilde entegrasyon politikaları tatbik edilmelidir.

Gruplar arası ilişkileri inceleyen literatürde, göçmenlerden ekonomi dışı konulardaki tehdit algılarına kıyasla, ekonomi konulardaki tehdit algılarının etkilerinin daha yüksek ihtimalle zayıf, geçici olduğu ve bu etkilerin incelenen dönemin ekonomik koşullarıyla yakından ilişkili olduğu belirtilmektedir. Bu noktada, çalışmanın 2016'ya ait yatay kesitli veri kullanarak yapıldığı akıld tutulmalıdır. Çalışmada, 2015-2016 yıllarının göreceli olarak istikrarlı ve normal ekonomik koşullarında toplanan veriden elde edilen bulgular, ekonomik koşullardaki tehdit algısı ile yerli halkın Suriyelilere yardım etme davranışı arasında manidar bir bağ saptanmamıştır. Ancak ekonomik koşulların olumsuz yönde değişmesi bu iki değişken arasındaki bağın nitel ve nicel açılarından değişmesine yol açabilir. Bu değişimin gerçekleşme ihtimali Türkiye'deki 2018-2019 ekonomik kriz, KOVİD-19 pandemisi ve 2021-2022 ekonomik kriz dönemlerinde yüksek olabilir. Öyleyse, yerli halk ile göçmenler arasındaki grup ilişkilerini yardım etme eğilimi gibi ehemmiyetli konular ekseninde farklı yıllarda yapılacak anketlerden ölçmek faydalı olur.

Farklı yıllara ait anket verilerinin kullanılması ayrıca, yatay-kesitli veriye dayalı analizlerin bazı sorunlarının bertaraf edilmesine yardımcı olabilir. Sözelimi, tek yıla ait yatay-kesitli verinin analizinde, hem tehdit algılarını hem de yardım davranışının etkileyen gözlemlenemeyen bireysel özelliklerin kontrol edilmesi mümkün olmamakta ve bu durum tehdit algılarının etkilerinin yanlış tahmin edilmesine sebep olabilmektedir. Yatay-kesitli veri analizlerinde, tehdit algıları ile yardım arasındaki ilişkinin iki yönlü olması olasılığı da tahminlerin yanlış olmasına yol açabilir. Farklı yıllara ait gözlemleri içeren veriye yaslanarak uygulanan değişim analizi yöntemlerinin bu olası sorunları belli derecede çözmesi mümkün olabilir.

Başka önemli bir konu, yerli halkla birlikte ulusal ve uluslararası kamu ve özel kurumları Suriyeli göçmenlere yardım sürecinde yer almaktadır. Çalışmada, bu çok aktörlü yardım sürecindeki yerli halkın yardım faaliyetlerine odaklanılmıştır. Bulguların gösterdiği üzere, yerlilerin göçmenlere yönelik güvenlik ve kültürel tehdit algılarının yardım davranışlarını olumsuz

etkilemesi, sadece yerli halkın katkısına bağlı bir yardım sisteme sahip olunması durumunda Suriyelilerin temel ihtiyaçlara erişimde istikrarsızlığın ve düzensizliğin ortaya çıkma ihtimali olduğu işaret etmektedir. Bu yüzden, Türkiye Hükümeti, Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletlere bağlı kurumların Suriyelilerin temel ihtiyaçlarını eksiksiz biçimde karşılayabilecek bir yapının kurulmasının ve sürdürülmesinin önemi vurgulanmalıdır. Böyle bir sistem içinde yerli halkın bireysel yardımları ikame edici değil tamamlayıcı bir işlev görebilir. Öte yandan, belirtilen bu aktörlerin yardım politikaları ile bu yardım politikalarının yerli halk tarafından nasıl görüldüğü, yerli halkın hem Suriyelilerden tehdit algılarına hem de onlara yardım davranışını etkileyebilir. Bu nedenle, bulguları değerlendirirken, Suriyelilere yardım sürecinin çok aktörlü yapısı göz önünde tutulmalıdır.

Veri kısıtlılığından ötürü, çalışmada yerli halkın Suriyelilere yardım davranışı ile bu göçmen gruba yönelik tehdit algıları arasındaki ilişki sadece yardım edip etmeme bağlamında irdelenmiştir. Ancak bu ilişkinin incelenmesinde, yerli halkın Suriyelilere yaptığı yardımın parasal değeri, bu yardımlarla hangi ihtiyaçların karşılandığı, yardımın yapılmasına aracılık eden formal ve informal yapıların özelliklerini içeren veri setinin kullanılması daha kapsamlı analizlerin yapılmasına imkan verebilir. Gelecekte oluşturulması önerilen bu türden veri setinin, Suriyeli göçmenlerin yanı sıra yardım alan diğer gruplar hakkında da bilgi içermesi kritik araştırma sorularının cevaplandırmasına imkan verir. Sözgelimi, farklı gruplara yapılan yardımların birlikte ele alınması, genel yardım davranışı ile göçmen grubuna özgü yardım davranışının ne ölçüde ayrıştığına tetkik edilmesine olanak sağlar. Ayrıca, göçmenlerin de tutum ve davranışlarına dair bilgilerin veri setinde yer alması önemli bir konudur. Çünkü gruplar arası ilişkilerin dinamikleri bu iki grubun etkileşimi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Örneğin yardım davranışı bağlamında, yardım eden kadar yardım edilenin duygusal ve bilişsel değerlendirmeleri ile tutumlarının ve davranışlarının önemli olduğu vurgulanmıştır (Nadler, 2012). Böyle daha etraflı verilere dayalı analizler yapılabilirse, tehdit algıları ile gruplar arası ilişkileri arasındaki bağlar daha detaylı ve geniş kapsamlı incelenebilir. Sonuç olarak bu türden kapsamlı çalışmalar, yerli halk ile Suriyeli göçmenler ve diğer uluslararası göçmenlerin barış ve uyum içinde birlikte yaşayabilmesi için inşa edilmesi elzem olan ekosistemine yönelik önemli ipuçları verebilir.

NOTLAR

¹ Türkiye'deki Suriyeliler yasal statülerine göre farklılaşmaktadır (GİGM, 2020). 22 Mayıs 2020 itibarıyla, 3.579.420 Suriyeli geçici koruma kapsamındadır. Düzenli göçmen statüsünde olan - ikamet iznine sahip olan- Suriyeli sayısı 117.759'dur. İlaveten, 2019'un sonu itibarıyla kamu makamları tarafından düzensiz göçmen olarak 55.236 Suriyeli tespit edilmiştir. Farklı statülerdeki Suriyelileri toplu şekilde belirtmek için Suriyeli göçmen, Suriyeliler veya göçmen ifadeleri kullanılmıştır. Türkiye'nin uluslararası mülteci sistemindeki konumuyla ilgili hususlar tartışılırken bazı yerlerde mülteci terimi kullanılmıştır.

² Yazındaki çalışmalarda bağımlılık-yönelimli yardımı ölçerken, kişilerin kamu sektörü tarafından yürütülen sosyal yardım programlarını destekleyip desteklemediği bilgisi kullanılmıştır.

³ Hükümet zaman içinde geçici barınma merkezlerinde yaşayan Suriyeli göçmen sayısını azaltmıştır. Kasım 2017'de 10 ildeki 21 geçici barınma merkezinde 228 bin göçmen yaşarken (Erdoğan, 2018, s.22), Kasım 2019'da 5 ildeki 7 geçici barınma merkezinde 62 bin kişi bulunmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2020, s.21).

⁴ Geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler ile diğer uluslararası koruma kapsamındaki göçmenler de bu iki yardım programından faydalanabilirler. 2017 öncesinde Şartlı Eğitim Yardım Programı vatandaşlara ve şartları yerine getiren göçmenlere açıktı. Bu yeni program ile Suriyelilerin programa daha etkin katılması hedeflenmiştir.

YAZAR BEYANI

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Etik Kurul Onayı

Bu çalışmada yapılan analizler için etik kurul onayı gerekmemektedir.

Yazar Katkıları

Çalışmanın tüm aşamaları yazar tarafından yapılmış ve kaleme alınmıştır.

Çıkar Çatışması

Yazar açısından ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Teşekkür

Bu çalışmada kullanılan veriyi paylaştıkları için KONDA Araştırma Kurumu'na teşekkürü bir borç bilirim. Makaleyi okuyup, eleştirilerini ve katkılarını paylaşan Cem Somel ile makalenin şablonunu düzenleyen ve düzeltmeler yapan Doğa Başar'a müteşekkirim. Ayrıca, hakemlere düzeltmeleri ve önerileri için teşekkür ederim.

KAYNAKÇA

- Aberson, L. C. (2019). Indirect effects of threat on the contact-prejudice relationship. *Social Psychology*, 50(2), 105-126. <https://doi.org/10.1027/1864-9335/a000364>
- Balkan, B., & Tumen, S. (2016). Immigration and prices: Quasi-experimental evidence from Syrian refugees in Turkey. *Journal of Population Economics*, 29(3), 657-686. <https://doi.org/10.1007/s00148-016-0583-2>
- Bekkers, R., & Wiepking, P. (2011a). A literature review of empirical studies of philanthropy: Eight mechanisms that drive charitable giving. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 40(5), 924-973. <https://doi.org/10.1177/0899764010380927>
- Bekkers, R., & Wiepking, P. (2011b). Who gives? A literature review of predictors of charitable giving. Part one: Religion, education, age and socialization. *Voluntary Sector Review*, 2(3), 337-365. <https://doi.org/10.1332/204080511X6087712>
- Berg, J. A. (2013). Opposition to pro-immigration public policy. Symbolic racism and group threat. *Sociological Inquiry*, 83(1), 1-31. <https://doi.org/10.1111/j.1475-682x.2012.00437.x>
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği. (2020). *Global Trends Forced Displacement in 2019*.

- Bloom Ben-Nun, P., Arıkan G., & Lahav G. (2015). The effects of perceived cultural and material threats on ethnic preferences in immigration attitudes. *Ethnic and Racial Studies*, 38(10), 1760-1778. <https://doi.org/10.1080/01419870.2015.1015581>
- Burhan, O., & Van Leeuwen, E. (2016). Altering perceived cultural and economic threats can increase immigrant helping. *Journal of Social Issues*, 72(3), 548-565. <https://doi.org/10.1111/josi.12181>
- Butz, D. A., & Yogeeswaran, K. (2011). A new threat in the air: Macroeconomic threat increases prejudice against Asian American. *Journal of Experimental Social Psychology*, 47(1), 22-27. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2010.07.014>
- Callens, M. S., Meulaman, B., & Marie, V. (2018). Contact, perceived threat, and attitudes toward assimilation and multiculturalism: Evidence from a majority and minority perspective in Luxembourg. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 50(2), 285-310. <https://doi.org/10.1177/0022022118817656>
- Campbell, A., & D., Çarkoğlu, A. (2019). Informal giving in Turkey. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Non-Profit Organizations*, 30(4), 738-753. <https://doi.org/10.1007/s11266-019-00095-7>
- Çarkoğlu, A., Campbell, D., & Aytaç, S. E. (2017). Determinants of formal giving in Turkey. *Journal of Muslim Philanthropy and Civil Society*, 1(1), 40-50.
- Clifton, J., & Aberson, C. L. (2012). Measuring threat as it relates to social policy: Psychometric considerations. In B. O Hunter & T. J. Romero (Eds.). *Psychology of Threat* (pp. 111-140). Hauppauge NY: Nova.
- Coenders, M., Lubbers, M., & Scheepers. (2008). Support for repatriation policies of migrants: Comparisons across and explanations for European countries. *Journal of Comparative Sociology*. 49 (2-3), 175-194. <https://doi.org/10.1177/0020715208088911>
- Costello, K., & Hodson, G. (2011). Social dominance-based threat reactions to immigrants in need of assistance. *European Journal of Social Psychology*, 41(2), 220-231. <https://doi.org/10.1002/ejsp.769>
- Croucher, S. (2017). Integrated threat theory. *Oxford Research Encyclopedia of Communication*.
- Dunwoody, P. T., & McFarland, S. G. (2018). Support for anti-Muslim policies: The role of political traits and threat perception. *Political Psychology*, 39, 89-106. <https://doi.org/10.1111/pops.12405>
- D'Hombres, B., & Nunziatan, L. (2016). Wish you were here? Quasi-experimental evidence on the effect of education on self-reported attitude toward immigrants. *European Economic Review*, 90, 201-224. <https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2016.02.007>
- Erdoğan, M. M. (2018). Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Eren, Y. Esra. (2018). Mülteci Hukukunda Geçici Koruma. Seçkin Yayıncılık.

- Gree, T. G. E. (2009). Who can enter? A multilevel analysis on public support for immigration criteria across 20 European countries? *Group Process and Intergroup Relations*, 12(1), 41-60. <https://doi.org/10.1177/1368430208098776>
- Gonsalkorale, K., Carlisle, K., & Von Hippel, W. (2007). Intergroup threat increases implicit stereotyping. *International Journal of Psychology & Psychological Therapy*, 7(2), 189-200.
- Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü (HÜNEE). (2019). Türkiye 2018 Nüfus ve Sağlık Araştırması Suriyeli Göçmen Örneklemi.
- Hanson, G. H., Scheve, K., & Slaughter, M. J. (2007). Public finance and individual preferences over globalization strategies. *Economics and Politics*, 19(1), 1-33. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0343.2007.00300.x>
- Hooijer, G. (2020). 'They take our houses': Benefit competition, and the erosion of support for immigrants' social rights. *British Journal of Political Science*? (?), 1-21. <https://doi.org/10.1017/S0007123420000150>
- Jackson, M. L., & Esses, M. V. (2000). Effects of perceived competition on people's willingness to help empower immigrants. *Group Process and Intergroup Relations*, 3(4), 419-435. <https://doi.org/10.1177/1368430200003004006>
- Jedinger, A., & Eisentraut, M. (2020). Exploring the differential effects of perceived threat on attitudes toward ethnic minority groups in Germany. *Frontiers in Psychology*, 10, 2895. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.02895>
- Kanas, A., Scheepers, P., & Sterkens, C. (2015). Interreligious contact, perceived group threat, and perceived discrimination: Predicting negative attitudes among religious minorities and majorities in Indonesia. *Social Psychology Quarterly*, 78(2), 102-126. <https://doi.org/10.1177/0190272514564790>
- Li, T., & Zhao, Y. (2012). Help less or more: Perceived intergroup threat and out-group helping. *International Journal of Psychological Studies*, 4(4), 90-98. <http://dx.doi.org/10.5539/ijps.v4n4p90>
- McLaren, M. L. (2003). Anti-immigrant prejudice in Europe: Contact, threat perception, and preferences for the exclusion of migrants. *Social Forces*, 81(3), 909-936. <https://doi.org/10.1111/1540-4560.00272>
- Nadler, Q. (2002). Intergroup helping relations as power relations: Maintaining or challenging social dominance between groups through helping. *Journal of Social Issues*, 58 (3), 487-502. <https://doi.org/10.1111/1540-4560.00272>
- Nadler, A., Harpaz-Gorodeisky, G., & Ben-David, Y. (2009). Defensive helping: Threat to group identity, ingroup identification, status stability, and common group identity as determinants of intergroup help-giving. *Journal of Personality and Social Psychology*, 97(5), 823-834. <https://doi.org/10.1037/a0015968>
- Nadler, Q. (2012). From help-giving to help-relations: Belongingness and independence in social interaction. In Deaux, K., & Snyder, M. (Eds.), *The Oxford Handbook of Personality and Social Psychology*. <https://doi:10.1093/oxfordhb/9780195398991.012.0016>

- Pereira, C., Vala, J., & Costa-Lopes, R. (2010). From prejudice to discrimination: The legitimizing role of perceived threat in discrimination against immigrants. *European Journal of Social Psychology*, 40 (7), 1231-1250. <https://doi.org/10.1002/ejsp.718>
- Pettigrew, F. T. (1998). Intergroup contact theory. *Annual Review of Psychology*, 49 (1), 65-85. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.49.1.65>
- Renfro, C. L., Duran, A., Stephan, W. G., & Clason, D.L. (2006). The role of threat in attitudes toward affirmative action and its beneficiaries. *Journal of Applied Social Psychology*, 36 (1), 41-74. <https://doi.org/10.1111/j.0021-9029.2006.00003.x>
- Riek, M. B., Mania, W. E., & Gaertnes, S. (2006). Intergroup threat and outgroup attitudes: A meta-analytic review. *Personality and Social Psychological Review*, 10(4), 336-353. https://doi.org/10.1207/s15327957pspr1004_4
- Samson, L. F. (2016). Perceived group competition and charitable giving: Racial prejudice affects as a mediating factor. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 45(5), 1031-1051. <https://doi.org/10.1177/0899764015619702>
- Scheve, K., & Slaughter, M. (2001). Labor market competition and individual preferences over immigration policy. *The Review of Economics and Statistics*, 83(1), 133-145. <https://doi.org/10.1162/003465301750160108>
- Shamoa-Nir, L., & Razpurker-Apfeld, I. (2020). Religious primes and threat-perceptions as predictors of attitudes toward Muslims in Israel. *Integrative Psychological and Behavioral Science*, 54 (2), 392-415. <https://doi.org/10.1007/s12124-019-09509-z>
- Stephan, C. W., Stephan, W. G., Demitrikis, K. M., Yamada, A. M., & Clason, D. L. (2000). Women's attitudes toward men: An integrated threat theory approach. *Psychology of Women Quarterly*, 24(1), 63-73. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.2000.tb01022.x>
- Stephan, W. G., & Ybarra, O. (2002). The role of threats in the racial attitudes of blacks and whites. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(9), 1242-1254. <https://doi.org/10.1177/01461672022812009>
- Stephan, W. G., Ybarra, O., & Rios, K. (2015). Intergroup threat theory. In T. Nelson (Ed.), *Handbook of Prejudice* (pp.255-278).
- Stephan, W. G., & Stephan, C. W. (2017). Intergroup threat theory. In Y. Kim (Ed.), *The International Encyclopedia of Intercultural Communication*. <https://doi:10.1002/9781118783665.ieicc0>
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. (2020). Güvenli Liman Türkiye'nin Dünyaya çağrısı: Mülteciler için İşbirliği.
- Van Leeuwen, E., & Tauber, S. (2009). The strategic side of out-group helping. In S. Stürmer and M. Snyder (Eds). *The Psychology of Prosocial Behavior. Group Process, Intergroup Relations, and Helping* (pp. 81-99). Oxford, UK: Wiley-Blackwell.
- Wiepking, P., & Bekkers, R. (2012). Who gives? A literature review of predictors of charitable giving. Part two: Gender, family composition and income. *Voluntary Sector Review*, 3(2), 217-245. <https://doi.org/10.1332/204080512X649379>

Zarare, M. A., Garcia, B., Garza, A. A., & Hitlan, R. T. (2004). Cultural threat and perceived realistic group conflict as dual predictors of prejudice. *Journal of Experimental Social Psychology*. 40(1), 99-1005. [https://doi.org/10.1016/S0022-1031\(03\)00067-2](https://doi.org/10.1016/S0022-1031(03)00067-2)

Ek

Tablo A1

Yerli Halkın Bireysel Özellikleri ile Tehdit Algılarının Suriyeli Göçmenlere Yardım Etmeye Tahmin Edilen Etkileri: SEKK ve Probit Tahminleri

Bağımsız Değişkenler	Bağımlı Değişkenler			
	Formel Yardım		İnformel Yardım	
	SEKK	Probit	SEKK	Probit
Ekonomik Tehdit	0,015 (0,017)	0,072 (0,082)	-0,005 (0,022)	-0,0137 (0,066)
İş Tehdidi	-0,016 (0,019)	-0,086 (0,084)	-0,029 (0,023)	-0,092 (0,071)
Güvenlik Tehdidi	-0,075*** (0,018)	-0,343*** (0,083)	-0,023 (0,023)	-0,068 (0,069)
Kültür Tehdidi	-0,045*** (0,015)	-0,203*** (0,073)	-0,051*** (0,020)	-0,149*** (0,060)
Erkek			Referans Grup	
Kadın	-0,056*** (0,017)	-0,278*** (0,081)	0,001 (0,004)	-0,001 (0,066)
Yaş	0,006** (0,002)	0,029** (0,013)	-0,001 (0,004)	-0,002 (0,011)
Yaşın Karesi*1/100	-0,007** (0,027)	0,013** (0,015)	0,001 (0,004)	0,003 (0,012)
Lise Altı Eğitim Düzeyi			Referans Grup	
Lise Mezunu	0,049*** (0,018)	0,249*** (0,088)	-0,002 (0,024)	-0,013 (0,073)
Üniversite Mezunu	0,072*** (0,025)	0,323*** (0,110)	-0,019 (0,032)	-0,061 (0,096)
Çalışıyor			Referans Grup	
İşsiz	0,011 (0,033)	0,078 (0,162)	0,019 (0,042)	0,070 (0,140)
İşgücüne Katılmıyor	0,006 (0,018)	0,030 (0,088)	0,048** (0,026)	0,146** (0,070)
Düşük Gelir			Referans Grup	
Orta-Düşük Gelir	0,018 (0,018)	0,098 (0,097)	-0,026 (0,024)	-0,077 (0,076)
Orta-Yüksek Gelir	0,038* (0,023)	0,187* (0,113)	-0,038 (0,030)	-0,112 (0,093)
Yüksek Gelir	0,052** (0,023)	0,245** (0,112)	0,017 (0,030)	0,061 (0,090)
AKP			Referans grup	
CHP	-0,088*** (0,019)	-0,453*** (0,108)	-0,096*** (0,026)	-0,307*** (0,085)
MHP	-0,018 (0,028)	-0,085 (0,124)	-0,021 (0,036)	-0,065 (0,107)
HDP	-0,019 (0,032)	-0,086 (0,176)	0,045 (0,048)	-0,095 (0,134)
Diğer	-0,003 (0,020)	-0,135 (0,098)	-0,044 (0,028)	-0,137* (0,082)
Türk Etnik Grubu			Referans grup	
Kürt Etnik Grubu	-0,026	-0,128	0,092**	0,274**

	(0,030)	(0,161)	(0,041)	(0,118)
Diğer Etnik Gruplar	-0,003	0,006	0,112**	0,316***
	(0,034)	(0,162)	(0,046)	(0,127)
Dini İnanç Yok			Referans grup	
Az Dindar	0,010	0,087	0,090	0,270
	(0,481)	(0,219)	(0,058)	(0,194)
Orta Dindar	0,012	0,064	0,105*	0,308
	(0,048)	(0,217)	(0,057)	(0,194)
Çok Dindar	0,045	0,236	0,134**	0,400**
	(0,051)	(0,232)	(0,062)	(0,203=
Kır			Referans grup	
Kent	0,015	0,075	0,071***	0,239***
	(0,020)	(0,103)	(0,026)	(0,088)
Metropol	-0,047**	-0,251**	0,143***	0,440***
	(0,021)	(0,112)	(0,030)	(0,092)
R^2 / Pseudo R^2	0,075	0,087	0,125	0,087
N	2.385	2.296	2.385	2.296

Not: Katsayıları elde etmek için Tablo 2’de verilen tehdit algıları değişkenleri ile Tablo 3’te verilen kontrol değişkenlerin yer aldığı regresyon denklemleri tahmin edilmiştir, Hata teriminin değişen varyansı dikkate alarak sağlam standart sapmalar hesaplanmıştır, *, ** ve *** sembolleri sırasıyla %10, %5 ve %1 düzeyinde istatistiksel anlamlılığı göstermektedir,